

ดนตรีและเพลงกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง จังหวัดราชบุรี
Music and Song A Case Study of the Lao Wiang Ethnic Group in
Ratchaburi Province

ไตรตรึงษ์ พลอยม่วง*

Traitrung Ploymong*

ดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

Music Education, Faculty of Humanities and Social Sciences

Muban Chom Bueng Rajabhat University

*Corresponding author e-mail : traitrung1@hotmail.com

วันที่รับ : 4 ธันวาคม 2566

วันที่แก้ไข : 20 ธันวาคม 2567

วันที่ตอบรับ : 20 มกราคม 2568

บทคัดย่อ

ดนตรีและเพลง กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ในจังหวัดราชบุรีมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาวิเคราะห์ ดนตรี และเพลง กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ในจังหวัดราชบุรีการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ศึกษารวบรวมข้อมูลดนตรีและเพลงกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก พ่อเพลง แม่เพลง บุคคลที่มีส่วนร่วมในการร้องเล่นดนตรีและเพลง กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ที่อยู่ในพื้นที่ ตำบลบ้านเลื่อ ตำบลบ้านซ้อง ตำบลบ้านสิงห์ ตำบลดอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เป็นกลุ่มประชากร และพื้นที่ในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม วางแผนการทำงาน ดำเนินงาน ตรวจสอบ สรุปผล และนำเสนอขึ้นไปใช้ร่วมกันจากการศึกษา พบว่า ดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ในจังหวัดราชบุรี พบได้ 3 ประเภทโดยจำแนกด้วยวัตถุประสงค์ในการเล่น การร้อง คือ 1. เพลงกล่อมลูก 2. เพลงประกอบการละเล่น และ 3. เพลงร้องเล่น

คำสำคัญ : ดนตรี กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง / เพลงกล่อมเด็ก / เพลงร้องเล่นของเด็ก / หมอลำ

Abstract

This study aimed to examine and analyze the music and songs of the Lao Wiang ethnic group in Ratchaburi province. A Participatory Action Research (PAR) approach was employed to collect contextual data on the transformation and adaptation of Lao Wiang music and songs. Data were gathered from male and female lead singers, as well as local community members actively engaged in the musical traditions of the Lao Wiang ethnic group residing in Banlueak Subdistrict, Photharam District, Ratchaburi Province. The findings revealed three distinct types of music and songs within the Lao Wiang ethnic group: (1) lullabies, (2) children's songs, and (3) community songs performed by adults and lead singers. These results provide valuable insights into the preservation and evolution of traditional Lao Wiang music in contemporary society.

Keywords : MusicLao Wiang / Ethnic group / Lullabies / Children's songs and / Mor lam

บทนำ

ดนตรีเป็นสิ่งที่มนุษยชาติสร้างสรรค์ขึ้น ด้วยอารมณ์สุนทรีย์ ผสมผสานกับจินตนาการ เพื่อสนองความต้องการทางจิตใจ เป็นสิ่งที่สร้างความบันเทิงใจแก่มนุษย์ ที่สำคัญ ดนตรีเป็นการแสดงออกของสังคมที่รับใช้ปัจเจกบุคคล และคนในสังคม บทบาทของดนตรีจึงมีความสำคัญเกี่ยวข้องกับศาสนา พิธีกรรม ความเชื่อ ฯลฯ เสียงของดนตรี จึงเป็นภาษาสากลที่ยิ่งใหญ่ และเป็นเครื่องสะท้อนชีวิต ของมนุษย์ ครูคนแรกของมนุษย์แต่ละสังคมคือธรรมชาติซึ่งสอนทุกสิ่งทุกอย่างแก่มนุษย์ ดนตรีเป็นการเลียนเสียงธรรมชาติ และเครื่องดนตรีทั้งหลายก็เกิดจากความคิดและสติปัญญาที่ประดิษฐ์เลียนแบบธรรมชาติ มนุษย์ทุกเผ่าพันธุ์ ไม่ว่าจะเป็ชนเผ่าที่ล่าหลังหรือชนเผ่าที่มีอารยธรรม ต่างก็มีวัฒนธรรมทางดนตรี ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะองค์ประกอบทางสังคม และวัฒนธรรมของตน พัฒนาการทางดนตรีของสังคมต่าง ๆ ซึ่งสัมพันธ์กับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของสังคมนั้น ๆ เรื่องราวของดนตรีไม่ว่าจะเป็นของชนชั้นใดหรือของชนกลุ่มใดก็ตาม การสื่อความหมายนั้น ย่อมเป็นที่เข้าใจได้ไม่ยากเย็นอะไรนัก หากเราสามารถเข้าใจถึงพื้นฐานของดนตรีในแต่ละประเภท เสียก่อน (พจน์ อนุวงศ์, 2531)

จังหวัดราชบุรี ดินแดนวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลองและสายหมอกแห่งขุนเขาตะนาวศรี เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางด้านตะวันตกที่มีภูมิประเทศหลากหลาย จากพื้นที่ที่ราบต่ำ ลุ่มแม่น้ำแม่กลองอันอุดมสมบูรณ์ แหล่งเพาะปลูกพืชผักผลไม้เศรษฐกิจนานาชนิด สู่พื้นที่สูงทิวเทือกเขา

ตระนาวศรีทอดตัวยาวทางทิศตะวันตกจรดชายแดนไทย-พม่า ราชบุรีจึงเป็นดินแดนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่สุดแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของจังหวัดที่สืบทอดมาแต่โบราณ เพราะสภาพภูมิประเทศที่เสริมให้เมืองราชบุรีเป็นศูนย์รวมทางวัฒนธรรม เป็นเมืองที่มีผู้คนจากดินแดนโพ้นทะเลและชาวพื้นเมืองเข้ามาตั้งรกรากส่งผลให้ราชบุรีประกอบด้วยชนหลายเชื้อชาติ ซึ่งแต่ละเชื้อชาติก็มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

ลาวเวียงมาอยู่ที่ราชบุรีใหม่ ๆ ตั้งหลักแหล่งกันอยู่บริเวณริมแม่น้ำแม่กลองต่อมาชาวลาวเวียงค่อย ๆ ถอยร่นเข้าไปตอนในพื้นที่บ้านเลือกโดยใช้แม่น้ำแม่กลองเป็นแกนตลอดริมฝั่งน้ำทั้งสองฟาก ในเขตอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จะเป็นกลุ่มคนลาวเวียงตั้งแต่ตำบลบ้านเลือก ตำบลบ้านฆ้อง ตำบลบ้านบ่อมะกรูด ตำบลบ้านสิงห์ ตำบลบ้านกำแพงเหนือ ตำบลบ้านกำแพงใต้ ตำบลบ้านบางลาน ตำบลบ้านดอนทราย คนลาวเวียงเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเขตอำเภอโพธารามและอยู่เป็นชุมชนรวมกันเป็นหมู่บ้านคนลาวเวียงมาจนถึงปัจจุบันโดยยังคงรักษาประเพณีดั้งเดิมของตนเองไว้อย่างเหนียวแน่นตลอดจนความพยายามที่จะเก็บรวบรวมสิ่งของเครื่องใช้ที่แสดงถึงความเป็นมาและชาติพันธุ์ของตนเองไว้ให้ลูกหลานได้ตระหนักและเกิดความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษและความมีอัตลักษณ์ในชาติพันธุ์ท้องถิ่นของตนเอง (วันดี พินิจวรสิน, 2555)

ดนตรีชาติพันธุ์ เป็นศาสตร์ที่สะท้อนการดำรงชีวิตของคนในชุมชน ที่มีความโดดเด่นชาวลาวเวียงที่ตำบลบ้านเลือก มีดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเป็นศิลปะที่ปรากฏทั้งในพิธีกรรม การนันทนาการวาระและโอกาสในการนำมาใช้ในวิถีชีวิตลักษณะเฉพาะดังกล่าวเริ่มเสื่อมสลายไปตามกาลเวลา เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วชุมชนเกิดการตระหนักรู้และพยายามหาแนวทางในการสืบทอดและอนุรักษ์ดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง การสืบทอดดนตรีชาติพันธุ์ลาวเวียงจึงเป็นหน้าที่ของคนในชุมชนอีกทั้งยังทำให้ดนตรีของลาวเวียงมีความเป็นเอกลักษณ์และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้วงดนตรีซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษของชาวลาวเวียงได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาแต่อดีต

จากความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษารวบรวมข้อมูล วัฒนธรรม ดนตรี และเพลง กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในด้านดนตรีวิทยาและก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในด้านประวัติ สภาพสังคม วัฒนธรรมประเพณี บทเพลงและคุณลักษณะทางดนตรีและบทบาทหน้าที่ทางดนตรีในสังคมลาวเวียงและตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญภูมิปัญญาของชาวบ้านมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาดนตรี และเพลง กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ในจังหวัดราชบุรี

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

พ่อเพลงแม่เพลงนักดนตรี บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการร้องเพลงพื้นบ้าน ชาวลาวเวียง ในพื้นที่ ตำบลบ้านเลือก ตำบลบ้านซ้อง ตำบลบ้านสิงห์ ตำบลดอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

2. ขอบเขตเนื้อหา

องค์ความรู้ด้านดนตรีและเพลงไม่ว่าจะเป็นเนื้อร้อง ทำนอง จังหวะ ของกลุ่มชาติพันธุ์ ลาวเวียง

3. ขอบเขตพื้นที่

กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ในพื้นที่ตำบลบ้านเลือก ตำบลบ้านซ้อง ตำบลบ้านสิงห์ ตำบลดอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เป็นเครื่องมือในการดำเนินการวิจัย โดยทีมนักวิจัย นักศึกษา มหาวิทยาลัย โรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันทำการศึกษารวบรวมข้อมูลด้านบริบท ด้านดนตรีและเพลง กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก พ่อเพลง แม่เพลง บุคคลที่มีส่วนร่วมในการร้องเล่นดนตรีและเพลง กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ที่อยู่ในพื้นที่บ้านเลือก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เป็นกลุ่มประชากร และพื้นที่ในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม วางแผนการทำงาน ดำเนินงานร่วมกัน ตรวจสอบ สรุปผล และนำประโยชน์ไปใช้ร่วมกัน มีวิธีดำเนินการดังต่อไปนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. **สัมภาษณ์** ผู้วิจัยได้แบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ประเภท คือ สัมภาษณ์แบบเป็นทางการ และสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและการสนทนากลุ่ม

1.1 สัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal)

การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการนี้ผู้วิจัยตั้งประเด็นในการสัมภาษณ์เรื่องประวัติความเป็นมาของ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี ดนตรี และเพลงของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง

ทำการรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ ทั้งในรูปแบบเสียง วิดีโอ และการจดบันทึก โดยประเด็นในการสัมภาษณ์นั้นเป็นเรื่องของคนตรีและเพลง ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง

1.2 สัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal)

ในการเก็บข้อมูลส่วนใหญ่ผู้วิจัยเน้นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ เนื่องจาก การลงพื้นที่ภาคสนามนั้น ผู้ให้ข้อมูลหลักได้เสนอแนะแก่ผู้วิจัยให้ไปสัมภาษณ์พ่อเพลงแม่เพลง ท่านอื่น ๆ อีก ซึ่งในการไปสัมภาษณ์นั้นก็จะมีได้นัดหมายในครั้งแรก ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการแนะนำตัว และทำความรู้จักกับพ่อเพลง แม่เพลงในเบื้องต้นและถามสารทุกข์สุกดิบ และมีประเด็นในการพูดคุย ที่ไม่ได้มีการเตรียมประเด็นในการสัมภาษณ์ เมื่อลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ในครั้งต่อไปผู้ให้ข้อมูล ก็จะทำให้ข้อมูลได้อย่างดีเพราะได้รู้จักกันเป็นเบื้องต้นแล้ว โดยขั้นตอนในการสัมภาษณ์นั้นก็จะมี รูปแบบเดียวกับการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ แต่ทว่าไม่มีการนัดหมายผู้ให้ข้อมูล พบผู้ให้ข้อมูล คนใดก็ขอสัมภาษณ์ ประเด็นในการสัมภาษณ์เป็นการพูดคุยถึงบริบท สภาพสังคม ชุมชน พื้นที่ ตำบลบ้านเล็ก

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) คือ การสนทนากลุ่มนั้น มีส่วนในการศึกษา ความคิดเห็น ทักษะคิด ความรู้สึก การรับรู้ ความเชื่อ และพฤติกรรม โดยกระบวนการสนทนากลุ่มนี้ จะมีส่วนในการร่วมกันแสดงความคิดเห็น เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา และที่สำคัญทำให้ งานวิจัย มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นประเด็นในการสนทนากลุ่มนั้นเป็นเรื่องของการช่วยการวิเคราะห์ สภาพปัญหาของคนตรีและเพลงของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงว่าเป็นเช่นไร และมีแนวทางอย่างไร ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้

3. การสังเกต

3.1 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participation observation)

โดยผู้วิจัยสังเกตการร้องเล่นดนตรีและเพลงของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงว่า พ่อเพลง แม่เพลง ร้องเล่นอย่างไร นอกจากนั้นสังเกตท่ารำในแต่ละเพลงว่ามีความเหมือน หรือแตกต่างกัน อย่างไร และสังเกตผู้ชมว่า โดยผู้วิจัยจะสังเกต พฤติกรรมการแสดง พื้นที่ และบริบทอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับการร้องเล่นดนตรีและเพลง กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ว่ามีลักษณะอย่างไร อะไรเป็นจุดเด่นของ การร้องเล่นดนตรีและเพลง กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง โดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

3.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participation observation)

ผู้วิจัยร่วมร้องเพลงร่วมกับพ่อเพลงแม่เพลง เพื่อให้เข้าใจรูปแบบการร้องเล่นดนตรี และเพลง กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ว่ามีขั้นตอนในการร้องอย่างไร เนื้อหาของเพลง การรำ และการรวม กลุ่มของพ่อเพลงแม่เพลง ทั้งนี้เพื่อผู้วิจัยจะได้เข้าใจภาพโดยรวมของการร้องเล่นเพลงรำไท และ ที่สำคัญคือ สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการร่วมเล่นดนตรีและเพลง กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง จริง ๆ นั้น ทำให้สะดวกในการนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ ในขั้นตอนต่อไป

3.3 การเก็บข้อมูลภาคสนาม

ผู้วิจัยใช้วิธีการบันทึกข้อมูลด้วยการใช้อุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ กล้องดิจิทัล กล้องวิดีโอ และเครื่องบันทึกเสียง

4. การจดบันทึก

การจดบันทึกข้อมูลในระหว่างการสังเกตกิจกรรมและพฤติกรรมในพื้นที่สนาม จดบันทึกแบบย่อขณะทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม จากนั้นจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาเขียนรายละเอียด ในภายหลังเป็นประจำทุกครั้งที่กลับจากการเก็บข้อมูลสนามทุกครั้ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาคสนาม ด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ตามประเด็นทั้งในเรื่อง บริบทดนตรีและเพลง กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ประวัติความเป็นมาของการร้องเล่นดนตรีและเพลงกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง

ผลการวิจัย

ชาวลาวเวียงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีเครื่องดนตรีสำคัญประจำชุมชนคือแคน แคนถือได้ว่าเป็นอัตลักษณ์เด่นอย่างหนึ่งของชนชาติลาวและเมื่อชาวลาวได้เข้ามาอยู่ในสยามก็ได้นำแคนเข้ามาและได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในสยามจนกลายเป็นประเด็นทางการเมืองในสมัยรัชกาลที่ 4 การเล่น “แอว์ลาวเป่าแคน” ขยายอิทธิพลเป็นอย่างมากในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ไม่เว้นแม้แต่ในราชสำนัก โดยพระอนุชาของพระองค์ คือ พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดการแอว์ลาวเป่าแคนมาก การที่พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดแอว์ลาวมากยังเป็นเหตุให้รัชกาลที่ 4 ทรงไม่พอพระทัยถึงความนิยมในการเล่นแอว์ลาวเป่าแคนในสมัยนั้น เนื่องจากทรงเห็นว่าชาวไทยพากันละทิ้งการละเล่นของไทย ทรงออกประกาศห้ามมิให้เล่นแอว์ลาว หลังจากที่ พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จสวรรคตในปี พ.ศ. 2409 ทรงอ้างด้วยว่า เมืองที่เล่นลาวแคนมาก ๆ ฝนจะแล้ง และทรงคาดหวังที่เล่นลาวแคนว่าจะจับและให้เสียภาษีเพิ่มอีกหลายเท่า (อดิศร เสมแย้ม, 2552) อย่างไรก็ตามแม้ว่าการเป่าแคน การละเล่นแอว์ลาวจะถูกประกาศห้ามมิให้เล่นในครั้งนั้น แต่แคนซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่อยู่คู่ชนชาติลาวกลับมิได้สูญหายไปด้วย ยังคงอยู่คู่ชาวลาวในสยามจนถึงปัจจุบันมีการบรรเลงกันในกลุ่มคนลาวเวียงมาตลอดและมีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น เมื่อผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากชุมชนลาวเวียงชาวลาวเวียงส่วนใหญ่เป่าแคนได้ เด็ก ๆ ในชุมชนเติบโตมาพร้อมกับเสียงแคน

จากการเป่าแคนประกอบการละเล่นแอ่วลาวตามแบบดั้งเดิม ชาวลาวเวียงได้สืบทอดและส่งต่อวัฒนธรรมนี้เรื่อยมาเป็นเวลากว่าร้อยปี ในปัจจุบันชาวลาวเวียงได้ประยุกต์การเป่าแคนจากเดิมที่เป็นการละเล่นหลังเสร็จภารกิจจากการทำไร่ไถนาแล้วมารวมกลุ่มกันร้องรำทำเพลง โดยมีกลองสองหน้า ฉิ่ง ฉาบ แคน กรับ เป็นเครื่องดนตรี เพื่อสร้างความสนุกสนานในชุมชน ให้เข้ากับสังคมสมัยใหม่กลายเป็น “วงแคนประยุกต์” กลายเป็นอัตลักษณ์เด่นของชาวลาวเวียง เพราะเป็นชุมชนลาวเวียง ที่มีการเป่าแคนอย่างจริงจังจนสามารถพัฒนาเป็นอีกอาชีพ ปัจจุบันชาวลาวเวียง วงแคนประยุกต์ ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง ถูกว่าจ้างให้ไปเล่นในงานมงคล เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานแก้บน งานฉลอง ฯลฯ ในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศตลอดทั้งปี

ลักษณะของดนตรีและเพลง ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง มีลักษณะเป็นเพลงพื้นบ้าน เป็นเพลงที่ชาวบ้านร้องเล่นกันมานาน โดยเฉพาะในยุคสังคมเกษตรกรรม มีการถ่ายทอดด้วยปากหรือการสังเกตจดจำเอาเอง มักไม่ทราบชื่อผู้คิดท่วงทำนองของแต่ละเพลงการร้องมีทั้งแบบร้องคนเดียวหรือร้องเป็นกลุ่ม มักใช้เครื่องประกอบจังหวะ เช่น ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่งส่วนใหญ่ใช้การปรบมือเป็นหลัก บางที่เรียกว่าเพลงพื้นบ้าน บางที่เรียกว่าเพลงพื้นเมือง บางที่เรียกรวม ๆ กันไปว่าเพลงพื้นบ้าน พื้นเมือง

เป็นเพลงของสังคมที่อาศัยอยู่ในชนบท มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก มีทั้งเพลงที่ร้องเดี่ยวคนเดียว ร้องโต้ตอบระหว่างกัน ร้องเป็นหมู่คณะ อาจมีเครื่องดนตรีที่สร้างขึ้นเองอย่างง่าย บรรเลงประกอบหรือไม่มีเครื่องดนตรีประกอบก็ตาม เป็นเพลงที่เล่นสืบทอดกันมาแบบปากต่อปาก โดยไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เล่นกันเพื่อความสนุกสนานบันเทิง ผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยอ่อนล้าจากงานในไร่นา เพื่อการแสดงความรักของหญิงชาย เพื่อประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อเท่กลม่อม เพลงเหล่านี้จะร้องกันเป็นภาษาถิ่นของท้องถิ่นเหล่านั้น มีท่วงทำนอง บทขับร้อง ทำทางประกอบ ตลอดจนเครื่องดนตรีประกอบ อันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ๆ

นอกจากนั้นยังเป็นเพลงที่ชาวบ้านคิดแต่งกันขึ้นมา ใช้ร้องเล่นกันในหมู่บ้านของตน เพลงพื้นบ้านนั้นฟังง่าย ร้องกันสั้น ๆ มีลีลาทำนองซ้ำกันไปมา เครื่องดนตรีที่นำมาใช้เล่นประกอบส่วนใหญ่ ใช้เพื่อประกอบจังหวะ เช่น ฉิ่ง กรับ กลอง ส่วนเครื่องดนตรีที่ใช้เล่นเป็นทำนองนั้นมีน้อยมากโดยเฉพาะภาคกลาง และบทเพลงที่ใช้ร้องนั้นเรียกว่าเพลงพื้นบ้าน

เพลงที่เล่นหรือแสดงกันตามชนบทต่าง ๆ ของภูมิภาค จัดเป็นเพลงที่ใช้สำหรับการละเล่น การแสดงและร้อง ไม่ใช่เพลงที่นำมาร้องหรือบรรเลงกันธรรมดา ๆ การแสดงและร้องมีลักษณะพิเศษเป็นการแสดงศิลปะพื้นบ้าน บางครั้งเรียกกันเต็ม ๆ ว่า เพลงพื้นบ้าน พื้นเมือง

เพลงที่ใช้เล่นหรือขับร้องเป็นทำนองที่เรียบง่าย ซ้ำไปซ้ำมา ใช้ร้องเล่นกันในท้องถิ่นของตนตามแต่โอกาสหรือช่วงเวลาโดยใช้ภาษาพูดท้องถิ่นในการขับร้อง จึงสามารถเข้าใจความหมายของ

บทเพลงได้ง่าย อาจจะมีเครื่องดนตรีประกอบจังหวะหรือไม่มีก็ได้ การสืบทอดเป็นแบบปากต่อปาก ถือเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ

ลักษณะของเพลงพื้นบ้านมีความเรียบง่าย คือ ฟังแล้วเข้าใจในทันที เป็นความเรียบง่ายที่สมบูรณ์ไม่ใช่มีง่าย คือ ทั้งง่ายและคมคาย มีความสวยงามในตัวเอง สิ่งที่เราจะพบก็คือ ความงามในถ้อยคำที่ชาวบ้านเลือกมาใช้ร้อยเรียงกันอย่างเหมาะสม ใช้คำไทยแท้เกือบทั้งสิ้นของทุกวรรคทุกบทเพลงทำให้ได้รับรสและบรรยากาศของไทยจริง ๆ สิ่ง que ช่วยให้เพลงไพเราะนอกจากการใช้ถ้อยคำแล้วยังใช้มือหรือเครื่องประกอบจังหวะง่าย ๆ เช่น กรับ ฉิ่ง โหม่ง มาช่วย การเล่นเพลงพื้นบ้านไม่ต้องอาศัยเวทีหรือการสร้างฉากประกอบ ชาวเพลงใช้ฉากของธรรมชาติ และหากต้องใช้เวทีก็เรื่องของผู้เล่นเพลงอาชีพ เพื่อให้คนฟังได้เห็นหน้าเห็นตาและเพื่อช่วยในการดูการฟังเท่านั้น ลักษณะของเพลงพื้นบ้านว่า เป็นลักษณะของการละเล่นเพื่อความบันเทิงในท้องถิ่น มักเป็นการเล่นที่ไม่สลับซับซ้อน มุ่งเน้นความสนุกสนานไหวพริบปฏิภาณเป็นความสำคัญ

จากการศึกษาดนตรีลาวเวียง ในพื้นที่อำเภอโพนทราย พบว่า ดนตรีลาวเวียงนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. เพลงกล่อมเด็ก
2. เพลงร้องเล่นสำหรับเด็ก
3. เพลงเพื่อความบันเทิง

1. เพลงกล่อมเด็ก

เพลงกล่อมเด็ก เป็นเพลงพื้นบ้านเพลงแรกที่มนุษย์ได้ยินได้ฟังจากแม่ ผู้เท่กล่อม เป็นเพลงที่ถ่ายทอดความรักความเอื้ออาทรจากแม่สู่ลูก เป็นสื่อความสัมพันธ์ของสายเลือด เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปถึงคุณค่าของเพลงกล่อมเด็ก เป็นเพลงที่ช่วยเด็กนอนหลับสนิทได้อย่างรวดเร็ว ด้วยท่วงทำนองเพลงที่อ่อนไหว อ่อนหวาน เป็นภาษาที่เรียบง่าย เนื้อหาที่แสดงความรักความห่วงใย ช่วยให้เด็กเกิดความละเมียดละไม ทางด้านจิตใจ มีอารมณ์เบิกบาน มีความอ่อนโยน มีคุณธรรม ความเมตตา กรุณา เสียสละ ซื่อสัตย์ และมีความรับผิดชอบ เพลงกล่อมเด็กเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาการด้านร่างกายด้วยแรงกระตุ้นจากการไกวเปล และมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา จากท่วงทำนองเพลงที่อ่อนโยน และเนื้อร้องซึ่งเป็นเสมือนการพูดคุยกับเด็กในขณะที่หลับนอน ซึ่งมีผลการทดลองว่า เด็กที่แม่พูดคุยด้วยบ่อย ๆ จะมีน้ำหนักตัวดี และมี IQ สูง สามารถพูดได้เร็ว (ชัยรัตน์ , 2536) การที่เด็กได้ยินได้ฟังเสียงต่าง ๆ จึงเป็นการกระตุ้นความสามารถในการเรียนรู้ของเด็ก พร้อมทั้งพัฒนาการทางด้านอารมณ์ ซึ่งเด็กได้รับรู้ถึงความรัก ความรู้สึกอบอุ่น มั่นคง และปลอดภัย ในขณะที่นอนหลับพร้อมกับเสียงร้องเพลงกล่อมเด็กอยู่ใกล้ๆ ในขณะเดียวกัน เนื้อหาในเพลงกล่อมเด็ก ทำให้เด็กได้มีพัฒนาการทางด้านสังคมไปพร้อม ๆ กันด้วย การร้องเพลงกล่อมเด็กนอกจากจะเป็นเครื่องช่วย

ให้เด็กนอนหลับได้อย่างเป็นสุขแล้ว ยังช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ภาษาวัฒนธรรม วิถีชีวิตประจำวัน ในท้องถิ่น สิ่งแวดล้อม ในสังคมและคุณธรรม จริยธรรม อันพึงประสงค์ได้เป็นอย่างดี จึงเป็นกระบวนการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้มีคุณภาพ เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าของสังคม

นอกจากเพลงกล่อมเด็กจะแสดงออกถึงความรัก ความผูกพันของแม่กับลูกหรือคนในครอบครัวกับเด็กทารก และมีผลเกี่ยวข้องโดยตรงกับพัฒนาการของเด็กแล้ว เพลงกล่อมเด็กยังเป็นเครื่องสะท้อนความรู้สึกนึกคิด สภาพความเป็นอยู่ของสังคม ร่องรอยทางวัฒนธรรม และสภาพความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของครอบครัวได้เป็นอย่างดี (ทองต่อ, 2534)

เพลงกล่อมเด็ก ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษชาวลาวเวียง อำเภอโพธาราม นี้ จากการศึกษาวิเคราะห์เพลงกล่อมเด็ก ในพื้นที่ตำบลบ้านเลื่อ พบว่ามีเพลงกล่อมเด็ก ที่สามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภท คือ

เพลงที่ใช้ร้องเพื่อการกล่อมเด็ก เป็นเพลงที่มีเนื้อหาเชิงกล่อมให้เด็กเกิดความเพลิดเพลิน และหลับไปตามที่ต้องการโดยการกล่อมนั้นใช้น้ำเสียงอ่อนโยน เพื่อให้เด็กหลับง่ายมากยิ่งขึ้น โดยการร้องนั้นผู้ร้องจะใช้การลากเสียงเพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกเพลิน

เพลงที่ใช้ร้องเพื่อเป็นการปลอบเด็ก เป็นเพลงที่มีเนื้อร้องเป็นการปลอบไม่让孩子อ่อนหรือร้องกวนโดยผู้ร้องจะใช้คำร้องแบบพอดิไม้สั้นหรือลากเสียงยาวจนเกินไป

เพลงที่ใช้ร้องเพื่อการชู่เด็กให้เด็กนอน เป็นเพลงที่มีเนื้อร้องเป็นเชิงชู่ให้เด็กกลัวเพื่อจะได้นอนหลับเร็วโดยผู้ร้องจะใช้คำร้องเสียงสั้น กระทุ้งเสียง เพื่อเป็นการชู่ให้เด็กกลัว

เพลงกล่อมเด็คนับมีประโยชน์ ทั้งด้านวัฒนธรรมทางภาษาที่ทรงคุณค่า แก่การอนุรักษ์ไว้ให้คนรุ่นต่อไปได้ชัดเจนไว้ แม้ว่าในสังคมปัจจุบันน้อยคนนักที่จะนำเพลงกล่อมเด็กมาห่กล่อมลูก มีเฉพาะบางพื้นที่เท่านั้นที่ยังคงใช้บทเพลงกล่อมเด็กห่กล่อมให้ลูกนอนหลับ ทั้งนี้เนื่องจากการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นที่ทำให้เพลงกล่อมเด็กยังคงนำมาใช้ประโยชน์ เพลงกล่อมเด็กมีคุณค่าทางวัฒนธรรมและมีประโยชน์และคุณค่า

จากการศึกษา เพลงกล่อมเด็กในพื้นที่ตำบลบ้านเลื่อ สามารถนำเพลงมาวิเคราะห์ตามแนวคิดเพลงกล่อมเด็ก ดังนี้

เพลงกล่อมเด็ก มีลักษณะสำคัญในการช่วยกล่อมให้เด็กนอนหลับได้เร็วขึ้น หลับสนิทและไม่รบกวนผู้เลี้ยงดู การใช้เพลงกล่อมเด็กทำให้เด็กเกิดความเพลิดเพลิน นอนหลับง่าย ช่วยผ่อนคลายความเหนื่อยล้าของผู้เลี้ยงดู เนื่องจากผู้ที่มีหน้าที่ดูแลเด็กมีภารกิจอื่น ๆ ต้องทำ เช่น ทำงานบ้าน ทำอาหาร ดูแลครัวเรือน ดังนั้น เพลงกล่อมเด็กจึงถูกนำมาใช้ในการห่กล่อมให้เด็กนอนหลับได้ง่ายขึ้น เพื่อให้ผู้ดูแลเด็กได้มีเวลาในการทำงานอย่างอื่นไปด้วย เนื่องด้วยท่วงทำนองนิบนาบช้า ๆ เอื้อนเสียงยาว ทำให้เด็กรู้สึกเคลิบเคลิ้มและเพลิดเพลินไปกับท่วงทำนองจนกระทั่งหลับในที่สุด

จากการศึกษาพบว่า เสียงของผู้กล่อมเด็ก ก่อนที่จะเริ่มร้องเนื้อหาของเพลงนั้น ผู้ร้องจะร้องเกริ่นด้วยการขึ้นต้นว่า อ้อ เออ เมื่อเข้าเนื้อร้องนั้น ผู้ร้องจะใช้การร้องโดยการลากเสียงให้ยาวขึ้น และ ใส่เอื้อนไปข้างท้าย เช่น

เป็นเครื่องมือในการอบรมเลี้ยงดูและขัดเกลาจิตใจ เนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กบางเพลง มีประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพราะในเนื้อร้องมีการสอดแทรกคติสอนใจทั้งคติทางธรรม และคติทางโลกรวมอยู่ด้วย

เป็นการสร้างความเพลิดเพลินทั้งต่อผู้ร้องและผู้ฟัง การร้องเพลงกล่อมเด็กเป็นการผ่อนคลายอารมณ์เครียดจากการงานหรือการเลี้ยงดูเด็กได้ เพราะไม่เพียงแต่ไกวเปลเท่านั้น แต่ยังมี การร้องเพลงขับกล่อมให้เกิดความเพลิดเพลิน โดยความบันเทิงนั้นเกิดได้จากท่วงทำนอง จังหวะ ลีลา น้ำเสียง และอารมณ์ของผู้ร้อง รวมถึงเนื้อหาที่มีความหลากหลาย เช่น การแสดงความรัก การขูให้กลัว การปลอบ เป็นต้น

เนื้อหาของเพลงกล่อมเด็ก ที่มีลักษณะแสดงความรักนั้น ผู้ร้องจะใช้การเอื้อน การลากเสียงยาว เพื่อให้จังหวะนั้นช้าลง ซึ่งทำให้เพลงนั้นมีความอ่อนโยนมากยิ่งขึ้น เนื้อหาของเพลง ที่ขูให้กลัวนั้น จังหวะเพลงจะเป็นเสียงสั้น ๆ เพื่อเป็นการแสดง ความขู่ โดยการใช้จังหวะที่กระแทก ใช้คำเสียงสั้น ๆ ไม่มีเอื้อน คำที่ร้องนั้นเป็นคำสั้น ๆ ให้จังหวะกระแทก ซึ่งการกระแทกคำนี้ มีผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของเด็ก แตกต่างจากจังหวะของเพลงกล่อม เพลงปลอบ เพื่อให้เด็กหายกลัว จากอันตราย และสิ่งต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น

เป็นเครื่องบ่งบอกถึงความเจริญทางวัฒนธรรมของชุมชนและสังคม เพลงที่ร้องแก่กล่อมนั้น สามารถสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมการเลี้ยงดูของคนไทยตลอดจนผลผลิตทางวัฒนธรรมที่มีการพัฒนาเป็นลำดับขั้น มีการจดจำ ถ่ายทอดและส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่นอย่างต่อเนื่อง เพลงกล่อมเด็กของชาวลาวเวียงในพื้นที่ตำบลบ้านเลือนนั้น เป็นกลอนเพลงที่มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น คนในอดีตเรียนรู้เพลงกล่อมเด็กจากบรรพบุรุษ และมีการร้องเล่นตามมา จากการสัมภาษณ์ยายนิยม ใจดี แม่เพลงกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง เรียนธรรมบาลี เมื่อมีลูกก็เอาเพลงกล่อมเด็กมาร้องให้ลูกฟัง นอนซาหล่ำ หลับตาชะมาเย่อ แม่ซิหาพ้อหน้ามาเลี้ยงลูก

เป็นการสะท้อนสภาพวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของคนในสังคม เพลงกล่อมเด็ก มีเนื้อหาที่สะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตในเรื่องของการทำมาหากิน การประกอบอาชีพเกษตรกรรม

สังคมที่ดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย ผูกพัน ใกล้ชิดกับธรรมชาติ การทำมาหากิน เรื่องราวที่นำมาร้องกล่อมลูก เป็นการดำเนินชีวิตประจำวัน ที่พ่อแม่ ออกไปทำไร่ ทำนา เนื้อร้องเพลงกล่อมรู้ บรรยายสภาพภูมิประเทศที่ตนอยู่ การออกนอกบ้านบางครั้งไปเพื่ออาหาร ชาวบ้านสามารถหา เก็บผัก หาปลา หาหนู ตลอดจนเปิด ไร่ ไร่ ก็หาได้จากพื้นที่นาของตนเอง ป่าชุมชน ซึ่งมักจะอยู่ไกลออกไปจากที่อยู่อาศัยชาวบ้าน ปลูกผัก เลี้ยงปลา

ก่อนออกไปไร่ ไปนา ลูกที่ยังเป็นเด็กอ่อน ก็จะอยู่กับบ้าน จะมีพี่ หรือปู่ ย่า ตา ยาย แม่ มักจะเป็นผู้กล่อมให้ลูกนอนก่อนออกจากบ้าน ด้วยการปลอบประโลมบ้าง และเล่าถึงการออกไปทำงาน และการรอคอยอย่างมีความหวังของลูก ช่วยทำให้ลูกสบายใจ ไม่งอแง พ่อแม่ก็จะทำงาน ได้สะดวกสบายใจ ส่วนลูกก็จะได้กินนมจากแม่

เป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงลักษณะร่วมของกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมร่วมกันเพลงกล่อมเด็กที่อยู่ในชุมชนหรือภาคเดียวกันจะมีรูปแบบ เนื้อหา และภาษาใกล้เคียงกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความคล้ายคลึงทางวัฒนธรรม เช่น เรื่องภาษา อาหารการกิน การแต่งกาย วิถีชีวิต สภาพสังคม ตลอดจนความคิด ความเชื่อ บทบาทหน้าที่ เป็นต้น

เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง นั้นพูดสำเนียงลาว คำร้องบางคำเป็นคำเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง

จากเพลงกล่อมเด็กจะเห็นการแบ่งบทบาทหน้าที่ของชายหญิง อย่างชัดเจน และเป็นหน้าที่ประจำ บทบาทหน้าที่ ของผู้หญิงชาวลาวเวียง คือ การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ซึ่งทำตั้งแต่นั้นตอน การปลูกหม่อน เลี้ยงไหม ที่ต้องไปเก็บใบหม่อนมาเลี้ยงไหม และเอาไหมมาทอผ้า ส่วนผู้ชายนั้นก็จะมีหน้าที่ในการหาเนื้อสัตว์มาเพื่อทำอาหารการกิน

อาหารการกินของคนลาวเวียง นั้นก็ได้จากสภาพแวดล้อม จากไร่ นา และพื้นที่รอบ ๆ หมู่บ้าน สิ่งที่พบในเพลงกล่อมลูกส่วนมาก ก็จะเป็นไก่ ไข่ และปลาการประกอบอาหารของชาวอีสานจะเป็นวิธีการหมก จี่ (ย่าง) ปิ้ง ใช้ความร้อน ทำให้สุกตามธรรมชาติ ไม่ต้องใช้น้ำมัน และสามารถประกอบอาหารให้สุกได้ในพื้นที่ทำงาน พร้อมรับประทาน

กล้วย อาหารที่มีคุณค่าสำหรับเด็กในช่วงเวลานั้น และเป็นอาหารพื้นบ้านที่คนไทยคุ้นเคย เป็นทั้งอาหาร ผลไม้ และของว่าง เป็นอาหารสำหรับทุกคนในครอบครัว คนไทยทุกท้องถิ่นใช้กล้วยบดละเอียด สำหรับเลี้ยงเด็ก มาแต่โบราณดังตัวอย่าง

ความผูกพันในครอบครัวเพลงกล่อมลูกของชาวลาวเวียง แสดงความรักความผูกพันของคนในครอบครัว มีเด็กเล็กเป็นศูนย์กลางความรัก เมื่อแม่มีภาระหน้าที่ ที่ต้องห่างไกลเด็ก พี่ พ่อ และญาติผู้ใหญ่จะพร้อมใจที่จะดูแลเด็ก ดังนั้นเพลงกล่อมเด็ก มีสำนวนที่ พ่อ พี่ (เอื้อย) เป็นผู้ร้องกล่อม แต่มีเนื้อหาทำนองเดียวกัน เช่น นอนสาหล่า พ่อสิกล่อม

สะท้อนให้เห็นถึงความรักความผูกพันระหว่างเด็กกับผู้เลี้ยงซึ่งโดยมากก็คือพ่อแม่ สังเกตจากวิธีที่เรียกเด็กในคำกล่อมมักเรียกด้วยถ้อยคำที่แสดงถึงความรักทะนุถนอม เช่น อีหล่า เป็นต้น ตัวอย่าง

ให้ความรู้เรื่องคำศัพท์และภาษา การใช้โวหารง่าย การเปรียบเทียบ เพลงกล่อมเด็กจะประกอบด้วยคำศัพท์ต่าง ๆ เช่น การกล่าวถึงสัตว์ประเภทต่าง ๆ อาทิเช่น นก แมว แมงมุม ฯลฯ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เป็นการปูพื้นฐานการศึกษาของเด็กการขับกล่อมด้วยถ้อยคำง่าย ๆ มีสัมผัสคล้องจองกัน ช่วยให้เด็กสามารถจดจำได้ดีขึ้น นอนหลับสบาย นอนหลับอ้วยช่วย อีแม่สีไปตัดกล้วยมาสู่เจ้ากิน อีแม่สีไปไข่ไปหมกไข่ไก่มาหา อีพ่อสีไปนาไปหมกไข่ปลามาป้อน อีแม่สีไปเลี้ยงม่อนอยู่ในป่าสวนหม่อน

เพลงกล่อมเด็กเป็นทักษะที่สามารถใช้เป็นพฤติกรรมทางบวกครูและพี่เลี้ยงเด็กจะร้องเพลงกล่อมเด็กเพื่อให้เด็กทุกวัยนอนหลับ

เพลงกล่อมเด็กช่วยผ่อนคลายและทำให้เด็กเกิดความมั่นใจในความรัก ความอบอุ่น และช่วยเพิ่มทักษะทางภาษาแก่เด็ก

ปัจจุบันเพลงกล่อมเด็กกำลังจะเลือนหายไปจากสังคม เพราะเยาวชนคนรุ่นใหม่เข้าไปมีส่วนร่วมรับรู้และให้ความสำคัญกับเพลงกล่อมเด็คน้อยลง และสถานะของสังคมปัจจุบันที่แม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้มีเวลาอยู่กับลูกน้อยลง เด็กจึงถูกส่งเข้าโรงเรียนตั้งแต่อายุยังน้อย ดังนั้นทำให้แม่มีเวลาอยู่กับลูกน้อยส่วนใหญ่จะได้ดูแลลูกตอนเย็น กลางคืน และตอนเช้าก่อนไปทำงาน ดังนั้น พ่อแม่ผู้ปกครองควรหันมาให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมทางภาษา คือ เพลงกล่อมเด็กเพื่อใช้ในการขับกล่อมให้ลูกนอนและสร้างความเพลิดเพลินใจให้กับลูก อาจศึกษาดำรงเกี่ยวกับเพลงกล่อมเด็ก

2. เพลงประกอบการละเล่นของเด็ก

เพลงร้องเล่น

เพลงร้องเล่นปรากฏอยู่ในวัฒนธรรมพื้นบ้านเนิ่นนานแล้ว เพียงแต่ไม่ปรากฏหลักฐานยืนยันถึงช่วงเวลาเพลงเหล่านั้นประเพณีความเชื่อที่เก่าแก่และมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับคนไทยเผ่าอื่นได้ด้วย ปัจจุบันนี้เห็นได้ว่าผู้ที่รู้เรื่องเพลงร้องเล่นเหล่านั้นมักจะมีไม่ต่ำกว่า 50 ปี และจำนวนผู้รู้ดังกล่าวก็ในวันจะลดน้อยลงตามลำดับ

ฉันทลักษณ์

ฉันทลักษณ์ของเพลงร้องเล่น มีลักษณะร่วมกับเพลงลักษณะเดียวกันในกลุ่มชนพื้นเมือง ซึ่งอาจนับได้ว่าเป็นลักษณะสากลก็ได้ กล่าวคือบทเพลงเหล่านั้นจะไม่มีการกำหนดความยาวที่แน่นอน ความยาวของบทเพลงขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่พรรณนา โดยปกติเพลงเหล่านั้นจะแบ่งเป็นวรรค เพื่อให้สะดวกต่อการร้องเล่น และโดยทั่วไปมักจะมีควมยาววรรคละ 4 คำ ที่น่าสังเกตก็คือในการ ส่งสัมผัสนั้น มักเป็นการสัมผัสเสียงสระหรือเสียงวรรณยุกต์ และไม่เคร่งครัดที่จะต้องส่งสัมผัสกันด้วยเสียงตัวสะกดหรือตัวสะกด

ตัวอย่าง

ไอ้คนตระรุ	เข็นหมูลงห้วย
ขึ้นต้นกล้วย	หมาเห่าโวโว
ปลาคอโด	สองโตต่อเฟื่อง
หม้อกระเป๋อง	สองหน่วยต่อไพ
แตกแล้วไป	ไทยมาซื้อใหม่

เพลงร้องเล่นของเด็ก มีจุดประสงค์คือ

เพื่อให้เด็กได้ฝึกการออกเสียงและการขับร้องจากเพลงที่มีทำนองสนุกสนานเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ถึงสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวและสิ่งที่อยู่ในจินตนาการ

การเปลี่ยนแปลงของเพลงร้องเล่น

เพลงร้องเล่นเป็นมรดกที่สร้างขึ้นจากวัฒนธรรมพื้นบ้านที่เรียบง่ายและตรงไปตรงมา ทั้งในแง่คิดและการแสดงออก เมื่อเผชิญกับวัฒนธรรมวัตถุแบบปัจจุบันแล้ว ทำให้เพลงเด็กดังกล่าวเสื่อมความนิยมลงทั้งด้านบทบาทการใช้งานและความรู้ที่ถูกต้องต่อทั้งเนื้อเรื่องและทำนองของเพลงเหล่านั้น จนทำให้เกิดความวิตกกังวลว่าทั้งเพลงกล่อมเด็กและเพลงร้องเล่นเหล่านั้นจะสูญหายไปนที่สุด

ลักษณะของเพลงร้องเล่น

1. มีฉันทลักษณ์ที่ไม่ตายตัว ความยาวไม่แน่นอน และมีการส่งสัมผัสที่ไม่เคร่งครัด ซึ่งเป็นไปตามลักษณะของวรรณกรรม มุขปาฐะทั่วไป
2. ภาษาที่ใช้เป็นภาษาไทยแท้ที่เรียบง่ายและตรงไปตรงมา
3. มีการกร่อนและการเพิ่มของคำและเนื้อหาในเพลง
4. เนื้อหาของเพลงมักกล่าวถึงสภาพแวดล้อมทั้งในธรรมชาติและในสังคมอย่างตรงไปตรงมา โดยมีอารมณ์หลักคือแสดงความรักและห่วงใย มักไม่มีอารมณ์เศร้า เสียใจ โกรธแค้น หรือเพื่อฝัน
5. เนื้อหาของเพลงชัดเจนและตรงไปตรงมาคือ เพลงกล่อมเด็กก็จะมุ่งชักจูงให้เด็กหลับ ส่วนเพลงร้องเล่น ก็จะกล่าวถึงเรื่องสนุกสนานเพลิดเพลิน ไม่นิยมเรื่องนิยาย นิทานหรือชาดก
6. บางเพลงเมื่อสืบจากภาษาและเนื้อหาแล้วอาจสันนิษฐานได้ว่ามีอายุประมาณ 80-200 ปี
7. เพลงเด็กร้องเล่นนี้ เมื่อดูจากปริมาณแล้วเห็นว่าเป็นเพลงที่ใช้ขับกล่อมให้เด็กหลับ เช่น เพลง หรือเพลงที่เด็กใช้ประกอบการเล่นชิงช้า โดยที่มีเพลงเด็กเล่นเพียงไม่กี่เพลง แต่ต่อมาแล้ว เห็นว่ามีการใช้เพลงต่าง ๆ ร่วมสมัยเป็นเพลงเด็กได้ด้วยโดยไม่จำกัด

3. หมอลำ เพลงประรื้องเล่นของผู้ใหญ่ในชุมชน

หมอลำ พัฒนาการของการเล่าเรื่องก็คือ ทำให้การเล่าเรื่องน่าฟังยิ่ง ๆ ขึ้นไป จากการนั่งเล่ากลายเป็นยืนเล่าจากเล่าเรื่องเรียบ ๆ ก็กลายเป็นการเล่าที่มีสำนวนลีลามีการทำท่าทางประกอบ เพิ่มเติมลำนำทำนองเสียงสูงต่ำที่ไพเราะมีแบบแผนมีความคล้องจองกลายเป็นการเล่าเรื่องด้วยบทกวีเป็นฉนวนอีสานต่าง ๆ ไป ๆ มา ๆ แค่เกร็ดอย่างที่ว่าก็ไม่พอเพียงจึงมีการเล่าเรื่องยาวเรื่องที่น่าสนใจจะทำให้สนุกต้องเป็นเรื่องราววรรณกรรม เช่น เรื่องการะเกด สินไซ เป็นต้น ผู้เล่าเพียงแต่เล่า ไม่ออกท่าออกทางก็ไม่สนุก จึงต้องยกไม้ยกมือแสดงท่าทางเป็นพระเอกนางเอก เป็นนักรบไปด้วย เป็นต้น พอเล่นเป็นเรื่องแล้วก็เลยต้องหาเครื่องดนตรีประกอบ เช่น ซุง ซอ ปี่ แคน โดยเฉพาะแคน นี่สำคัญกว่าอื่น ๆ เพราะจะมีความผูกพันกับหมอลำต่อไปอย่างยาวนาน

เพื่อให้เกิดความสนุกครึกครื้นผู้แสดงมีเพียงแต่ผู้ชายอย่างเดียวก็ดูไม่มีรสชาติ จึงมีผู้หญิงมาแสดงประกอบและเมื่อมีผู้หญิงเข้ามาร่วมวง ตรงนี้แหละที่ทำให้หมอลำกลายเป็นการแสดงที่สมบูรณ์แบบ เพราะเมื่อผู้หญิงเข้ามาเรื่องราวต่าง ๆ ก็หลากหลายมากขึ้น เช่น เรื่องเกี่ยวพาราสิ เรื่องชิงดีชิงเด่นยาด (แย่ง) ชู้ยาดผัวกันเรื่องโจทย์ เรื่องแก้เรื่องประชัน เรื่องตลกโปกฮา จึงเป็นการลำครบรสสมบูรณ์แบบเป็นศิลปะการแสดงอย่างที่จะเรียกกันว่าหมอลำต่อไปนี้นั่นเอง

ในพื้นที่ตำบลบ้านเลือก ที่กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงอยู่นั้น หมอลำที่พบ นั้นเป็นหมอลำพื้น และหมอลำกลอน โดยนมเพลงที่ยังคงร้องได้ คือ นางนิยม ใจดี จากการสัมภาษณ์ หมอลำนิยมใจดี หมอลำบ้านเลือก เล่าประวัติตัวเองให้ฟังว่า ในอดีตชื่อ นิยม ดาวโรจน์ หมอลำประจำภาคกลางปี 2505

บทบาทของเพลงหมอลำโดยตรง

บทบาทของเพลงหมอลำ คือบทบาทในการแสดงอัตลักษณ์ของชุมชนลาวเวียงบ้านเลือก บทบาทในการให้ความบันเทิง และบทบาทของหมอลำที่มีต่อความเชื่อ

บทบาทของเพลงหมอลำในการแสดงอัตลักษณ์ท้องถิ่น

เพลงหมอลำ ของลาวเวียง ในพื้นที่บ้านเลือก นั้น เป็นวัฒนธรรมที่มีการผสมกลมกลืน กัน ในฐานะที่กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง อพยพมาจากพื้นที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังนั้นเพลงการต่าง ๆ จึงมีลักษณะที่มีความใกล้เคียงกับชาวอีสาน มีอัตลักษณ์เฉพาะตน เช่น กล่าวถึงช่วงฤดูกาลของฝนตก พืชผลต่างๆ ก็จะเขียวชอุ่ม น้ำที่มีเยอะ ก็จะไหลไปตามเหว ตามห้วย ตามเหมือง หนอง บึง ตามที่ต่าง ๆ ซึ่งเมื่อถึงฤดูน้ำหลากนั้นก็จะมีทั้งฝูงปลาประเภทต่าง ๆ ปลาช่อน กบ เขียด แม้วันคืนจะล่องไป จนกระทั่งวันเพ็ญเดือนสิบ มีงานบุญข้าวสาก ชาวนามักพากันรอ ที่จะมางานบุญ

บทบาทของเพลงหมอลำที่มีต่อความเชื่อ

สังคมไทย มีการผสมผสานความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา ศาสนาพราหมณ์ และความเชื่อพื้นบ้านดั้งเดิมที่เกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นอกเหนือธรรมชาติ ความเชื่อ มีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมการแสดงออกของคนในชุมชน มีการกล่าวถึง บุญ หากคิดเรื่องของไตรสาม พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ในการสร้างศีลทาน ให้เพียรทำบุญ น้อมไหว้ อุทิศส่วนบุญ ซึ่งจะเห็นหนทางไปสวรรค์

บทบาทของเพลงหมอลำโดยอ้อม

บทบาทของหมอลำ มีผลต่อสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น บทบาทเหล่านี้ได้มีการสืบเนื่องมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

บทบาทของเพลงหมอลำในฐานะเป็นแหล่งความรู้ ให้การศึกษา

วิชาความรู้ต่าง ๆ ในอดีต มักอยู่ในวัด ความรู้ที่มีในท้องถิ่นส่วนใหญ่ เกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ และผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนที่ถ่ายทอดต่อ ๆ กันมาในรูปแบบมุขปาฐะ เพลงหมอลำ ลาวเวียง ตำนานบ้านเลื่อม มีบทบาทในการให้ความรู้ต่าง ๆ สอดแทรกในบทเพลง สุภาพศติ คำพังเพย เรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ประวัติความเป็นมาของชุมชน เหตุการณ์สำคัญของบ้านเมือง การดำเนินชีวิตของผู้คน การปฏิบัติตนของชาย หญิง ศีลธรรม ข้อปฏิบัติในฐานะสมาชิกของคนในชุมชน ความรู้ต่าง ๆ ถ่ายทอดผ่านบทเพลง

บทบาทในการควบคุมความประพฤติ ศีลธรรม

บทบาทในการชี้แนะ ระเบียบแบบแผน ซึ่งเป็นบรรทัดฐานของสังคม รวมถึง การอบรมสั่งสอนสมาชิก ในการแสดงพฤติกรรม ที่เหมาะสม

บทบาทในฐานะเป็นภาพสะท้อนการเปลี่ยนแปลง

การเปลี่ยนแปลงของสภาพบริบทของสังคม การร้องเล่นเพลงหมอลำที่เปลี่ยนแปลงไป การร้องเพลงหมอลำส่วนใหญ่ ยังคงเนื้อหาแบบเก่า ที่สะท้อนสภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของผู้คน สะท้อนการดำเนินชีวิตประจำวัน

บทบาทในการระบายความคับข้องใจ และเรื่องราวทางเพศ

เป็นกลอนเพลง ที่มีความอิสระ ในการสื่ออารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด กลอนเพลงหมอลำ ที่นำมาร้อง เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการเกี้ยวพาราสี เกี่ยวกับเรื่องเพศ ซึ่งโดยปกติ หากพูดเรื่องนี้ ต้องปกปิด กระทบกระเมีน เชนอายุ แต่พอพูดผ่านการร้องเพลงกลอนหมอลำ ด้วยโวหารของพ่อเพลงแม่เพลง สร้างความสนุกสนาน สร้างความชื่นชอบแก่ผู้ฟัง

บทบาทของเพลงหมอลำในการให้ความบันเทิง

บทบาทของเพลงหมอลำในฐานะเป็นเพลงพื้นบ้าน การให้ความบันเทิงแก่ผู้คนในสังคม

เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวพาราสี ระหว่างชายหญิง และจุดเด่นอีกอย่างหนึ่งของเพลงหมอลำคือการร้องโต้ตอบ ปะทะคารม ของพ่อเพลงแม่เพลง มักจะร้องประชันกัน ซึ่งหมอลำ ในพื้นที่บ้านเล็ก มีความสนุกสนาน ทั้งจังหวะ ลีลา เนื้อหาของเพลงยังได้นำเรื่องราวต่าง ๆ ผู้คนในชุมชนเป็นการร้องเล่นเพื่อความสนุกสนานบันเทิง

สรุปผลการวิจัย

ดนตรีและการแสดง กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง

ชาวลาวเวียงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีเครื่องดนตรีสำคัญประจำชุมชน คือ แคน แคน ถือ ได้ว่าเป็นอัตลักษณ์เด่นอย่างหนึ่งของชนชาติลาวดนตรีและเพลง ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง มีลักษณะเป็นเพลงพื้นบ้าน เป็นเพลงที่ชาวบ้านร้องเล่นกันมานาน โดยเฉพาะในยุคสังคมเกษตรกรรม มีการถ่ายทอดด้วยปาก หรือการสังเกตจดจำเอาเอง มักไม่ทราบชื่อผู้คิดท่วงทำนองของแต่ละเพลงการร้องมีทั้งแบบร้องคนเดียวหรือร้องเป็นกลุ่ม มักใช้เครื่องประกอบจังหวะน้อยชิ้นส่วนใหญ่ใช้การปรบมือเป็นหลัก บางทีเรียกว่าเพลงพื้นบ้าน บางทีเรียกว่าเพลงพื้นเมือง บางทีเรียกรวม ๆ กันไปว่าเพลงพื้นบ้านพื้นเมือง

เพลงของสังคมที่อาศัยอยู่ในชนบท มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก มีทั้งเพลงที่ร้องเดี่ยวคนเดียว ร้องโต้ตอบระหว่างกัน ร้องเป็นหมู่คณะ อาจมีเครื่องดนตรีที่สร้างขึ้นเองอย่างง่าย บรรเลงประกอบหรือไม่มีเครื่องดนตรีประกอบก็ตาม เป็นเพลงที่เล่นสืบทอดกันมาแบบปากต่อปาก โดยไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เล่นกันเพื่อความสนุกสนานบันเทิง ผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยอ่อนล้าจากงานในไร่นา เพื่อการแสดงความรักของหญิงชาย เพื่อประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อเท่กลม เพลงเหล่านี้จะร้องกันเป็นภาษาถิ่นของท้องถิ่นเหล่านั้น มีท่วงทำนอง บทขับร้อง ทำทางประกอบ ตลอดจนเครื่องดนตรีประกอบ อันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ๆ

เพลงที่ชาวบ้านคิดแต่งกันขึ้นมา ใช้ร้องเล่นกันในหมู่บ้านของตน เพลงพื้นบ้านนั้นฟังง่าย ร้องกันสั้น ๆ มีลีลาทำนองซ้ำกันไปมา เครื่องดนตรีที่นำมาใช้เล่นประกอบ ส่วนใหญ่ใช้เพื่อประกอบจังหวะ เช่น ฉิ่ง กรับ กลอง ส่วนเครื่องดนตรีที่ใช้เล่นเป็นทำนองนั้นมีน้อยมากโดยเฉพาะภาคกลางและบทเพลงที่ใช้ร้องนั้นเรียกว่าเพลงพื้นบ้าน

เพลงที่เล่นหรือแสดงกันตามชนบทต่าง ๆ ของภูมิภาค จัดเป็นเพลงที่ใช้สำหรับการละเล่น การแสดงและร้อง ไม่ใช่เพลงที่นำมาร้องหรือบรรเลงกันธรรมดา ๆ การแสดงและร้องมีลักษณะพิเศษเป็นการแสดงศิลปะพื้นบ้าน บางครั้งเรียกกันเต็ม ๆ ว่าเพลงพื้นบ้าน พื้นเมือง

เพลงที่ใช้เล่นหรือขับร้องเป็นทำนองที่เรียบง่าย ซ้ำไปซ้ำมา ใช้ร้องเล่นกันในท้องถิ่นของตน ตามแต่โอกาสหรือช่วงเวลาโดยใช้ภาษาพูดท้องถิ่นในการขับร้อง จึงสามารถเข้าใจความหมายของบทเพลงได้ง่าย อาจจะมีเครื่องดนตรีประกอบด้วยหรือไม่ก็ได้ การสืบทอดเป็นแบบปากต่อปาก

ถือเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ

ลักษณะของเพลงพื้นบ้านมีความเรียบง่าย คือ ฟังแล้วเข้าใจในทันที เป็นความเรียบง่ายที่สมบูรณ์ไม่ใช่มีง่าย คือทั้งง่ายและคมคาย มีความสวยงามในตัวเอง สิ่งที่เราจะพบก็คือ ความงามในถ้อยคำที่ชาวบ้านเลือกมาใช้ร้อยเรียงกันอย่างเหมาะสมเจาะ ใช้คำไทยแท้เกือบทั้งสิ้นของทุกวรรคทุกบทเพลงทำให้ได้รับรสและบรรยากาศของไทยจริง ๆ สิ่งซึ่งช่วยให้เพลงไพเราะนอกจากการใช้ถ้อยคำแล้วยังใช้มือหรือเครื่องประกอบจังหวะง่าย ๆ เช่น กรับ ฉิ่ง โหม่ง มาช่วย การเล่นเพลงพื้นบ้านไม่ต้องอาศัยเวทีหรือการสร้างฉากประกอบ ชาวเพลงใช้ฉากของธรรมชาติ และหากต้องใช้เวทีก็เรื่องของผู้เล่นเพลงอาชีพ เพื่อให้คนฟังได้เห็นหน้าเห็นตาและเพื่อช่วยในการดูการฟังเท่านั้น ลักษณะของเพลงพื้นบ้านว่า เป็นลักษณะของการละเล่นเพื่อความบันเทิงในท้องถิ่น มักเป็นการเล่นที่ไม่สลับซับซ้อน มุ่งเน้นความสนุกสนานไหวพริบปฏิภาณเป็นความสำคัญ

อภิปรายผลการวิจัย

เพลงและดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงนั้นมีความสัมพันธ์กับผู้คนในชุมชนเป็นอย่างมาก ตั้งแต่เกิดถึงตายเลยก็ว่าได้ เพลงส่วนใหญ่ ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ที่พบในพื้นที่ ตำบลบ้านเลือก ตำบลบ้านฆ้อง ตำบลบ้านสิงห์ ตำบลดอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรีนั้น เป็นเพลงกล่อมเด็กที่เน้นถึงความรัก ความผูกพันของครอบครัว ในครอบครัวก็จะมี การแบ่งบทบาทหน้าที่อย่างดี นอกจากนั้น ก็จะมีเพลงสำหรับประกอบการละเล่นของเด็ก เพลงส่วนใหญ่ก็จะเป็นการเอาธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม มาเป็นแนวทางในการประพันธ์เพลงเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ สภาพแวดล้อมและสังคมผ่านบทเพลง และเพลงอีกประเภท คือหมอลำ ที่เป็นเพลงสำหรับผู้ใหญ่ในชุมชน ซึ่งเพลงส่วนมาก ก็จะเป็นเพลงที่สอดเรื่องวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตผู้คน เพลงเกี่ยวพาราสี ระหว่างชายหญิง ซึ่งในส่วนนี้จะเห็นได้ว่า เพลงกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงนั้นมีความสำคัญต่อผู้คนในชุมชนมาก ๆ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. องค์ความรู้ทางวิชาการดนตรี ที่สามารถนำมาใช้ศึกษาในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งทางด้านประวัติ พัฒนาการดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์
2. องค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนดนตรีในวิชาต่าง ๆ เช่น ดนตรีพื้นบ้าน ดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ ฯลฯ ในส่วนนี้
3. นำองค์ความรู้ไปพัฒนาและต่อยอดเป็นตำราด้านดนตรี และเพลงกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง
4. แหล่งเรียนรู้ชุมชน ไม่เพียงแต่คนในท้องถิ่น บุคคลภายนอกที่สนใจก็สามารถที่จะเข้ามาศึกษาและเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นนี้ได้

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพจน์ โพธิ์เจริญ สุพรรณณี เหลือบุญชู และปัทมาวดี ชาญสุวรรณ. (2559). การสืบทอดและอนุรักษ์ดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ตำบลอนคา อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 7(1) (มกราคม-มิถุนายน 2559), 9-23.
- นิตา ชูโต. (2545). *การวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ :แม่ทสปอยท์ จำกัด.
- ปรารธนา แซ่อึ้ง. (2558). ลาวเวียงพลับพลายไทย จังหวัดสุพรรณบุรี. ใน ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเดช นิลพันธ์ (บ.ก.), *พัฒนางานวิจัย สร้างสรรค์ประเทศไทย ก้าวไกลสู่ประชาคมอาเซียน. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมครั้งที่ 7* (น. 264-269). https://news.npru.ac.th/u_news/detail.php?news_id=3643.
- ปัญญา รุ่งเรือง. (2546). *หลักวิชามานุษยดุริยางควิทยา* [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์] คณะมนุษยศาสตร์,มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รตวรรณ พฤชาโรจนกุล และ ณรงค์ชัย ปิฎกัรัชต์. (2556). มิติด้านดนตรีในเพลงเท่กลุ่มของชาว ลาวเวียง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 5(2), 81-95.
- รตวรรณ พฤชาโรจนกุล. (2555). *เพลงเท่กลุ่มของชาวลาวเวียง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. <https://mulinet11.li.mahidol.ac.th/e-thesis/2555/cd471/5137765.pdf>
- วณารญา สายน้ำใส และ ชำคม พรประสิทธิ์. (2559). วงดนตรีคณะหนุ่มเสียงพิณ ตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 3(1) (มีนาคม-สิงหาคม 2559), 67-79.
- วนิดา ตรีสวัสดิ์. (2560). การสื่อสารอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ลาวเวียงของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. *วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 9(1), 11-21.
- วรรณพร บุญญาสถิต ฉันทัส เพียรธรรม และเทพธิดา ศิลปะบรรเลง. (2560). พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารมหาวิทยาลัยนครราชสีมา*, 11(1), 26.
- วศิน โต๊ะสิงห์ปิยศักดิ์ สีดา และ กชนิภา อุดมเทวี. (2559). คุณค่าและภูมิปัญญาประเพณีบุญกลางบ้านกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง อำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรี. *วารสารวิชาการ มจร .บุรีรัมย์*, 2(2), 83-98.

- วันดี พินิจวรสิน. (2555). บ้านพื้นถิ่นลาวเวียง ที่บ้านเลือก. *วารสารหน้าจั่ว ว่าด้วยประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม และสถาปัตยกรรมไทย*, 8 (กันยายน 2554 – สิงหาคม 2555), 217-236.
- สุกัญญา สุขฉายา. (2523). *เพลงปฏิพากย์: การศึกษาในเชิงวรรณคดีวิเคราะห์* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. สาขาวิชาภาษาไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาภรณ์ สุนทรวาท. (2555). *เพลงพื้นบ้านราชบุรี: การสืบสานสู่ลูกหลานและการสื่อสารร่วมสมัย*. สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. สนับสนุนโดย สำนักบริหารโครงการวิจัยในระดับอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.